

Sbírky Národního muzea spjaté s kulturní opozicí¹

Marek Junek

Collections of the National Museum Related to Cultural Opposition

Collections devoted to culture form an important part of the National Museum collections. Especially those of the Czechoslovak Documentation Centre which were given to the National Museum by Vilém Prečan in 2003 are devoted to the Cultural and Political Opposition. These collections include a wide range of personal collections (Václav Havel, Milan Šimečka, Jiřina Šiklová, Ivan Medek and others). Institutional collections, such as Radio Free Europe, the Charter 77 Foundation or the Czechoslovak Documentation Centre own collections, are also important. The collections show how important cooperation between the dissent and exile culture was, especially during the period of so-called normalization and illustrate their interconnection at the same time.

Keywords: Czechoslovak Documentation Centre, National Museum, Samizdat, Opposition Culture, Exile, Radio Free Europe, Charter 77

Sbírky Historického muzea Národního muzea jsou zaměřeny na různé oblasti kulturního života. Mezi zásadní kulturní sbírky patří divadelní sbírka orientovaná na scénografii, loutkové divadlo, významné osobnosti, ale i např. na cirkus. Lidová kultura v širokém slova smyslu tvoří důležitou část etnografického oddělení. V oddělení novodobých českých dějin se nachází sbírky, které spíše dokumentují oficiální kulturu a společnost. Z opoziční kultury je možné zmínit několik předmětů, které dokládají bytové divadlo odehrávající se v bytě Vlasty Chramostové. Předměty (náušnice, pléd aj.) pochází ze hry o Boženě Němcové s názvem *Dávno, dávno již tomu aneb Zpráva o pohřbívání v Čechách*, kterou zdramatizoval František Havlíček v roce 1979.² V oddělení se nalézá i fotografická dokumentace představení, již před svojí emigrací pořídil Ivan Kyncl. Předměty i fotografie do oddělení darovala Vlasta Chramostová.

Zásadní sbírky pro poznání kulturní opozice se nachází ve sbírce Československého dokumentačního střediska. Československé dokumentační středisko (ČSDS)

vzniklo poté, co historik Vilém Prečan odešel v roce 1976 do exilu. Odcházel s představou, že v Německu bude pomáhat nezávislému písemnictví a aktivitám svých přátel v disentu.³ Od vize k samotné realizaci však byla velmi dlouhá cesta a ČSDS se nakonec podařilo založit až v roce 1986. Dne 1. 3. 1986 se v Hannoveru konala ustavující členská schůze, kde byly schváleny stanovy, a o dva dny později byla notářsky potvrzena zakládací listina a bylo oficiálně založeno Československé dokumentační středisko.⁴

Už v 90. letech se začalo uvažovat o tom, že se sbírky přesunou do České republiky. V prosinci 1998 bylo ČSDS transformováno na obecně prospěšnou společnost a začalo připravovat stěhování do ČR. V roce 1999 přišla nabídka od tehdejšího generálního ředitele Národního muzea Milana Stloukala, aby se ČSDS stalo součástí Národního muzea. O čtyři roky později, v červenci 2003, byla podepsána darovací smlouva, na jejímž základě ČSDS předalo do fondů Národního muzea všechny svoje sbírky, a současně byla podepsána smlouva o spolupráci, jež upravila vzájemné vztahy obou institucí.⁵

1 Předložená práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národního muzeum (DKRVO 2018/29, 00023272).

2 ŠORMOVÁ, Eva. Česká divadelní encyklopedie: Bytové divadlo Vlasty Chramostové [online]. Praha: Institut umění – divadelní ústav, 2000 [cit. 2. 9. 2017]. Dostupné z: http://http://encyklopedie.idu.cz/index.php/Bytov%C3%A9_divadlo_Vlasty_Chramostov%C3%A9.

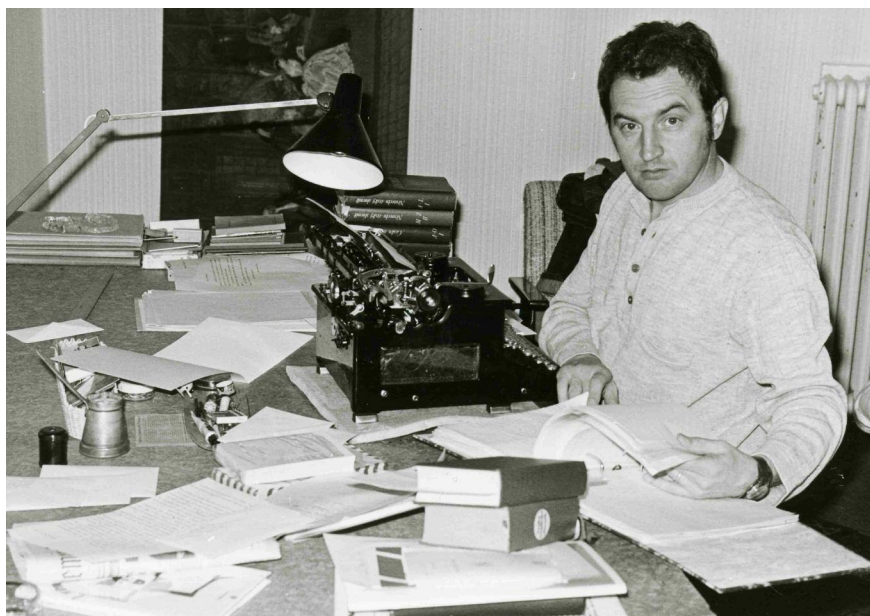
3 GRUŠA, Jiří, et al. HANÁKOVÁ, Jitka (ed.). Archiv svobody na zámku Schwarzenbergu: příspěvek k historii československého exilu. Praha: Československé dokumentační středisko – Národní muzeum, 2011, s. 33.

ISBN 978-80-904228-6-5 a 978-80-7036-302-7.

4 *Ibidem*, s. 77.

5 *Ibidem*, s. 161, 171.

Mgr. Marek Junek, Ph.D.
Národní muzeum – ředitel
Historického muzea
marek_junek@nm.cz

Vilém Prečan, hlavní postava Československého dokumentačního střediska.

6 Kompletní soupis viz NÁRODNÍ MUZEUM. *Soupis samizdatových periodik ve fondu ČSDS* [online]. Praha: Národní muzeum, 2017 [cit. 20. 10. 2017]. Dostupné z:

<http://www.nm.cz/Historicke-muzeum/Oddeleni-HMI/Ceskoslovenske-dokumentacni-stredisko/Seznam-samizdatovych-periodik-ve-fondu-CSDS/>

7 NÁRODNÍ MUZEUM. *Zvukový archiv Rádia Svobodná Evropa* [online]. Praha: Národní muzeum, 2017 [cit. 20. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.nm.cz/Historicke-muzeum/Oddeleni-HMI/Ceskoslovenske-dokumentacni-stredisko/Zvukovy-archiv-Radia-Svobodna-Evropa/>

8 NÁRODNÍ MUZEUM. *Zvukový archiv Rádia Svobodná Evropa* [online]. Praha: Národní muzeum, 2017 [cit. 20. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.esbirky.cz/hledat/fond/152335>

9 NÁRODNÍ MUZEUM. *Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Acta Creationis* (rkp.).

10 NÁRODNÍ MUZEUM. *Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond ČSDS Scheinfeld – samizdatové edice* (rkp.).

Fondy Československého dokumentačního střediska reflektují jak oblast disentu, tak oblast exilové kulturní politiky. Ta ovšem reaguje na opoziční českou kulturní politiku, a tím ji věrně zrcadlí. Struktura fondů je různorodá, odráží konkrétní sběr materiálu a možnosti, které ČSDS v Scheinfeldu mělo. Kromě jednotlivých rukopisů, dokumentů, korespondence, tisků apod. je velmi důležitá jedna záležitost, která je naprosto zřetelná napříč jednotlivými fondy – ukazují cesty, jakými proudily informace z totalitního Československa do zahraničí a jak byli obyvatelé Československa informováni o tom, co se děje za hranicemi, a tak udržovali aspoň letmý kontakt se svobodou.

V následující části se budeme věnovat jednotlivým fondům a jejich stručně charakteristice. Na úvod pouze zmíníme, že součástí fondů je i soubor exilových a samizdatových periodik a tisků, který zahrnuje zejména vydání z období 80. let 20. století. Řádově se jedná o stovky titulů, cenná je zejména téměř kompletní řada exilových časopisů.⁶

Rádio Svobodná Evropa

Asi nejvýznamnějším exilovým fondem je ten, který se věnuje vysílání československé redakce Rádia Svobodná Evropa (RFE). Jeho součástí, naprosto zásadní pro poznání dějin Československa, je zvukový archiv RFE, obsahující na 2025 zvukových záznamů jednotlivých pořadů RFE, které se věnují situaci v Československu od roku 1951 do počátku 90. let minulého století. Obsahují jednak rozhovory s prominenty exilu (českého i slovenského), hu-

dební nahrávky RFE, monitoring vysílání rozhlasu a televize v Československu a situace na Slovensku, ale i záznamy nahrávek politických pořadů.⁷ Speciální součástí je osobní archiv nahrávek Olgy Kopecké. Část nahrávek je přístupná online na portálu E-sbirky.⁸ Další důležitou součástí fondu je tištěný monitoring tisku, který se kompletně digitalizuje a v roce 2018 bude přístupný pro badatele on-line.

Acta Creationis

Jedná se o soubor studií, které byly plánovány k vydání ve stejnojmenném sborníku, jenž měl vzniknout u příležitosti světového kongresu historiků v Bukurešti. Obsahuje zejména studie vybrané ze samizdatového periodika *Historické studie*.⁹

Samizdatové edice

Fond dokumentuje některé významné samizdatové edice v Československu. Jedná se zejména o Edici Petlice. Jsou zde podklady k připravované bibliografii Edice Petlice, která měla vyjít v samizdatovém časopise *Acta*, a další podklady k této edici. Dále jsou to dokumenty k Edici Expedice. Jedná se nejenom o soupisy titulů, ale je tu uložena i inspirativní studie literárního historika Jana Lopatky z dubna 1989 s názvem *O původu, vzniku a dosavadní historii Edice Expedice (Pokus o historickou rekonstrukci podnikaný pamětníkem)*, kde se pokouší rekonstruovat dějiny Edice Expedice. Poslední část fondu je věnována útržkovitě některým menším samizdatovým edicím, jako např. Židovské edici, České expedici, Novým cestám myšlení, Edici Popelnice, Edici Kvart či Edici spisů Jana Patočky. Fond obsahuje některé analytické studie o samizdatových tiscích v Československu, např. z pera George Moldau (pseudonym Jiříny Šiklové), Viléma Prečana nebo Jiřího Gruši.¹⁰

Akce „Kamion“ a následná perzekuční akce. „Šiklová a spol.“

Složka s dokumenty obsahuje jak oficiální reakce československých médií na obvinění předních československých intelektuálů

a na proces s nimi, tak i korespondenci obviněných se zahraničními obhájci i institucemi.¹¹

Anketa k Evropskému kulturnímu fóru v Budapešti 1985

V roce 1985 se v Budapešti konalo Evropské kulturní fórum, což byl výsledek helsinských dohod z poloviny 70. let 20. století. Vzhledem k tomu, že Československo zde hodlalo prezentovat pouze oficiální kulturu, část československého kulturního exilu (reprezentovaného Vilémem Prečanem, Františkem Janouchem a Janem Vladislavem) se rozhodla uspořádat anketu mezi českými opozičními kulturními představiteli a na jejím základě informovat představitele Evropského kulturního fóra o československém disentu. Anketa se posléze stala základem knihy *A Besieged Culture: Czechoslovakia ten years after Helsinki* vydané péčí Nadace Charty 77 v Helsinkách. Fond obsahuje korespondenci ohledně přípravy ankety a publikace, zejména však odpovědi jednotlivých respondentů.¹²

Nadace Charty 77

Nadace Charty 77 byla založena ve Stockholmu Františkem Janouchem u příležitosti udělení švédské kulturní ceny Monismanien Chartě 77 v roce 1978. František Janouch využil pozornosti, které se Chartě dostalo, a založil účet, na kterém se shromažďovala finanční podpora pro postižené chartisty v Československu. Fond věnovaný Nadaci Charty 77 obsahuje materiály týkající se přesunu nadace ze Stockholmu do Prahy a zakládání české pobočky. Významný je i adresář se seznamem 2609 jmen jednotlivců a institucí, s nimiž si nadace dopisovala. Fond dále obsahuje materiály o fungování nadace či podklady k uděleným podporám a grantům. Důležitá část je věnována jednotlivým osobnostem nejenom z řad disentu, ale i z řad exilových kulturních a vědeckých představitelů. Ty nejvýznamnější materiály se týkají následujících: Dokumentačního střediska pro podporu nezávislé československé litera-

tury, Erasmovy ceny v Rotterdamu, Václava Havla, Vlasty Chramostové, Evy Kantůrkové, Ivana Klímy, Andreje Sacharova, Jaroslava Seiferta, Šafránu, Milana Šimečky, Jana Trefulky, Vlasty Třešňáka, Jana Vladislava či přípravy festivalu nezávislé čs. kultury 3.–5. listopadu 1989 ve Vratislavi. Důležitá je agenda věnovaná udělení Nobelovy ceny Jaroslavu Seifertovi, a zejména Ceně Jaroslava Seiferta, kterou pravidelně udělovala Nadace Charty 77. Nejpodstatnější součástí fondu je ale korespondence z let 1978–1992.¹³ Součástí ČSDS jsou pak i dokumenty, které oficiálně Charta 77 vydávala a které se dostaly mimo území Československa.

Konference ve Franken

V roce 1972 založil břevnovský opat Anastáz Jan Opasek v exilu společně s Vladimírem Neuwirthem katolické laické sdružení Opus bonum. Ve Frankách (Franken) pořádalo pravidelné konference, které se věnovaly zejména kultuře, společnosti a historii v Československu ve 20. století. V ČSDS jsou dochovány programy a jednotlivé příspěvky z konferencí v letech 1981–1989. Jsou věnovány následujícím tématům: 1981: Česká kultura 20. století v životě české společnosti; 1983: Mír, mírové hnutí, křesťanská etika; 1984: Československo 1984 – život proti totalitě; 1985: Historie – náš osud. Československo 1915–1985; 1986: Československý mladý člověk doma i ve světě; 1987: Knihy, spisovatelé, překladatelé, nakladatelé čeští a slovenští 1968–1988; 1989: Československo 1989. Dialog, nebo konfrontace?¹⁴

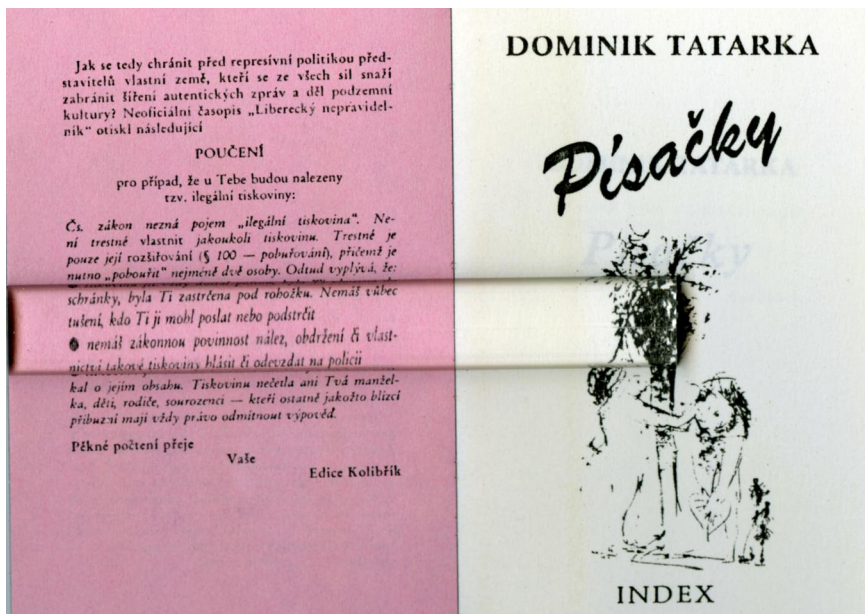
Materiály ČSDS v taškách.

11 NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Akce „Kamion“ a následná perzekuční akce. „Šiklová a spol.“ (rkp.).

12 NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Anketa k Evropskému kulturnímu fóru v Budapešti 1985 (rkp.).

13 NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Nadace Charty 77.

14 NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Konference ve Franken.

Ukázka kolibřího vydání,
která byla pašována do
Československa.

- 15 SKILLING, Harold Gordon.** *Československo – můj druhý domov: paměti Kanáďana.* Praha: Prostor, 2001. ISBN 80-7260-042-7.
- 16 NÁRODNÍ MUZEUM.** *Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond H. G. Skilling.*
- 17 HAVEL, Václav a PREČAN, Vilém.** *Václav Havel – Vilém Prečan: korespondence 1983–1989. K vydání připravil Vojtěch Čelko ve spolupráci s Vilémem Prečanem.* Praha: Československé dokumentační středisko, 2011. ISBN 978-80-904228-5-8.
- 18 Blíže viz HANÁKOVÁ, Jitka.** *Tisková služba Ivana Medka, služba domovu. Sborník Národního muzea, Řada A – historická, 2016, roč. 70., č. 1–2, s. 27–38. ISSN 0036-5335.*
- 19 NÁRODNÍ MUZEUM.** *Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Ivan Medek.*
- 20 NÁRODNÍ MUZEUM.** *Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Ivana Tigridová.*
- 21 NÁRODNÍ MUZEUM.** *Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Jan Vladislav.*
- 22 NÁRODNÍ MUZEUM.** *Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Jiří Lederer.*

Harold Gordon Skilling

Významný kanadský bohemista, historik a politolog, který se zabýval dějinami Československa. Několikrát navštívil Československo, velmi dobře znal Chartu 77. K ní se ve fondu nachází celá řada rukopisných i tištěných studií včetně přípravného materiálu pro Skillingovy paměti, které vyšly i v češtině.¹⁵ Zásadní je anketa, kterou H. G. Skilling realizoval v roce 1986. Významným osobnostem disentu položil čtyři otázky (1. Domníváte se, že termín „nezávislá společnost“ je za současných podmínek ve vaší zemi případný a smysluplný? 2. Pokud ano, co byste uvedl jako základní rysy „nezávislé společnosti“? 3. Jaké jsou bezprostřední cíle nezávislých činností a organizací? 4. V čem záleží jejich dlouhodobé důsledky a jejich možný dosah vůbec?). Jejich odpovědi jsou také součástí fondu.¹⁶

Václav Havel – korespondence

Fond obsahuje korespondenci, kterou Václav Havel zasílal do zahraničí prostřednictvím Československého dokumentačního střediska a Viléma Prečana. Zahrnuje dopisy z let 1983–1988. Korespondence byla v roce 2011 vydána jako kritická edice.¹⁷

Ivan Medek

Fond obsahuje především informace k Tiskové službě Ivana Medka, která si dala za úkol rozšiřovat dokumenty Charty 77 a Sdělení VONS. Neměla konkurovat jiným agenturám, jako např. Palach Press Jana Kavana.¹⁸ Fond dále obsahuje pod-

klady k pořadům Ivana Medka pro Rádio Svobodná Evropa a Hlas Ameriky. V ne-
poslední řadě zde můžeme nalézt materi-
ály k perzekuci věřících v Českosloven-
sku, včetně korespondence adresované
papeži a kardinálu Františku Tomáškoví.¹⁹

Ivana Tigridová

V roce 1978 Ivana a Pavel Tigridovi vytvo-
řili v Paříži organizaci Help and Action,
která podporovala členy Charty 77, vězně
svědomí a další perzekvované příslušníky
opozice v Československu. Fond obsahu-
je materiály k VONS, k procesu Šiklová
a spol., k Olomouckému procesu a k celé
řadě osobností (např. Petr Cibulka, Jiří
Gruntorád, Jaroslav Javorský, Eva Kantůr-
ková, P. Josef Kordík, Ladislav Lis, Jan Li-
tomiský, Jiří Müller, Jan Princ, Jaroslav Ša-
bata, Jiřina Šiklová, Petr Uhl a Jiří Wolf).²⁰

Jan Vladislav

Český básník a překladatel Jan Vladislav
byl v roce 1981 donucen k emigraci. Usa-
dil se ve Francii a po celou dobu emigrace
se věnoval české literatuře. Součástí fondu
jsou zejména strojopisné podklady pro
přípravu literárních pořadů pro vysílání
Rádia Svobodná Evropa a Deutschland-
funk a také celá řada odborných studií re-
flektujících českou literaturu.²¹

Jiří Lederer

Jde o jeden z atypických fondů v rámci
ČSDS. Věnuje se Československu v letech
1968–1969, reflektuje zejména nastupující
normalizaci v profesních organizacích,
jako např. ve Svazu československých
divadelních umělců, Českém odborovém
svazu umění a literatury, Svazu českých
spisovatelů, v novinářských organizacích,
v Koordinačním výboru českých svazů.
Taky obsahuje dokumentaci k periodic-
kým prověrkám hospodaření v různých
kulturních organizacích. Část fondu re-
flektuje proces rehabilitací v Českosloven-
sku v roce 1968.²²

Jiří Pelikán

Fond obsahuje písemnosti z exilu od roku 1969 do 80. let 20. století vztahující se k činnosti Jiřího Pelikána a osob sdružených okolo Skupiny Listy – korespondence, články, úvahy, a zejména zprávy s informacemi či komentáři o dění v ČSSR, které se různými konspiračními cestami dostávaly za železnou oponu. Byly pak dále přeposílány a využívány např. agenturou Palach Press v Londýně (založenou Janem Kavanem) jako podklady pro zprávy v římských Listech apod. Řada materiálů se týká hmotné i morální pomoci organizované v zahraničí na podporu perzekvovaných československých občanů.²³

Jiřina Šiklová

Převážná část fondu je věnována případu Šiklová a spol., tedy odsouzení Jiřiny Šiklové za pašování zahraniční literatury do Československa. Fond obsahuje i rukopisné a strojopisně přepsané *Dopisy z vězení*, které později vyšly i jako samostatná kniha. Jsou zde uloženy i materiály z trestního stíhání Jiřiny Šiklové z let 1988–1989. Jako jeden z mála fondů výrazněji reflektuje i období po roce 1989 jak ve formě odborných prací, tak i vzpomínek na období činnosti v disentu. Součástí fondu jsou i samizdatové tisky a exilová litera-

tura, kterou Jiřina Šiklová dostávala před rokem 1989. Důležitou součástí fondu jsou i otevřené výzvy a prohlášení z 2. poloviny 70. let minulého století, které patří mezi zajímavé dokumenty odhalující fungování komunistického režimu v Československu.²⁴

Josef Jelínek

Jeden ze zakladatelů Československého dokumentačního střediska v Scheinfeldu má rovněž svůj archivní fond a patří mezi nejrozsáhlejší. Jeho součástí jsou zejména tisky, které byly kopírovány v dílně Erlangen a zaslány na různé adresy

Zámek Scheinfeld.

Zakladatelé Československého dokumentačního střediska v Scheinfeldu.

23 NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Jiří Pelikán.

24 NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Jiřina Šiklová.

Prezident Václav Havel,
profesor Vilém Prečan
a generální ředitel NM
dr. Michal Lukeš.

nejenom v Československu. Tato statistika je součástí prvního kartonu fondu, který obsahuje veškerou dokumentaci k provozu kopírek včetně faktur, úřední korespondence a dalších materiálů z let 1979–1988, dále pak kartotéční lístky s jednotlivými tituly a záznamy evidence, komu byla xerokopie zaslána, v kolika kopiích a kdy byla zásilka expedována, z let 1984–1992 atd.²⁵

Fond Memoáry, vzpomínky, rukopisy

Tento fond obsahuje celou řadu rukopisných a strojopisných vzpomínek a životopisů, z nichž některé byly v pozdějším období vydány v exilu či samizdatu; velká část těchto rukopisů vyšla po roce 1989 v Československu. Na tomto místě můžeme zmínit např. Dienstbierovo *Snění o Evropě*, Hájkovy *Memoáry*, Hejdánkovy *Dopisy příteli*, rukopis Mikuláše Chadimy o českém rock'n'rollu v 70. letech, vzpomínky Ladislava Jána Kaliny *Odpočívaj v pokoji* anebo *Dopisy z vězení* Evy Kantůrkové.²⁶

Rozmluvy

Fond obsahuje zejména strojopisy, sazbu knih zakázaných českých a slovenských spisovatelů nebo zahraničních autorů, o jejichž díla byl v Československu zájem. Nakladatelství Rozmluvy, které v roce 1982 založil a vedl Alexandr Tomský, tyto knihy vydávalo a kromě pokrytí poplatky z řad exilu také značnou část nákladu posílalo tajnými kurýrními cestami do Československa.²⁷

Milan Šimečka

Celých 24 kartonů obsahuje pozůstalost Milana Šimečky. Kromě rukopisů patří k nejvzácnějším částem pozůstalosti rukopisné originály dopisů z vězení a korespondence pokrývající období od roku 1954 do roku 1990. Je to jeden z mála fondů, v němž se nachází i trojrozměrné předměty, jako např. brýle (dvoje jsou rozbité z vězení), šachové figurky vyrobené z chleba ve vězení a slovenské státní vyznamenání Pribinův kříž z roku 2000 a listina o propůjčení Řádu Tomáše Garrigua Masaryka z roku 1991.²⁸

Součástí sbírky jsou i jiné fondy, reflektující spíše politický vývoj (např. dokumentace k poválečnému vývoji v Československu anebo *Černá kniha* z roku 1968). Pro poznání kulturní opozice v Československu a jejího propojení s exilovými aktivitami patří tyto archivní fondy k těm nejdůležitějším, na jejichž základě je možné poznat fungování struktur mimo oficiální kulturu v Československu po roce 1968.

Použité zdroje

- GRUŠA, Jiří, et al. HANÁKOVÁ, Jitka (ed.). *Archiv svobody na zámku Schwarzenbergu: příspěvek k historii československého exilu*. Praha: Československé dokumentační středisko – Národní muzeum, 2011, s. 33. ISBN 978-80-904228-6-5 a 978-80-7036-302-7.
- HANÁKOVÁ, Jitka. Tisková služba Ivana Medka, služba domovu. *Sborník Národního muzea, Řada A – historická*, 2016, roč. 70., č. 1–2, s. 27–38. ISSN 0036-5335.
- HAVEL, Václav a PREČAN, Vilém. *Václav Havel – Vilém Prečan: korespondence 1983–1989*. K vydání připravil Vojtech Čelko ve spolupráci s Vilémem Prečanem. Praha: Československé dokumentační středisko, 2011. ISBN 978-80-904228-5-8.
- NÁRODNÍ MUZEUM. *Soupis samizdatových periodik ve fondu ČSDS* [online]. Praha: Národní muzeum, 2017 [cit. 20. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.nm.cz/Historicke-muzeum/Oddeleni-HM/Ceskoslovenske-dokumentacni-stredisko/Seznam-samizdatovych-periodik-ve-fondu-CSDS/>.

25 NÁRODNÍ MUZEUM. *Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Josef Jelínek*.

26 NÁRODNÍ MUZEUM. *Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Memoáry, vzpomínky, rukopisy*.

27 NÁRODNÍ MUZEUM. *Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Rozmluvy*.

28 NÁRODNÍ MUZEUM. *Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Milan Šimečka*.

- NÁRODNÍ MUZEUM. *Zvukový archiv Rádia Svobodná Evropa* [online]. Praha: Národní muzeum, 2017 [cit. 20. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.esbirky.cz/hledat/fond/152335>.
- NÁRODNÍ MUZEUM. *Zvukový archiv Rádia Svobodná Evropa* [online]. Praha: NÁRODNÍ MUZEUM, 2017 [cit. 20. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.nm.cz/Historicke-muzeum/Oddeleni-HM/Ceskoslovenske-dokumentacni-stredisko/Zvukovy-archiv-Radia-Svobodna-Evropa/>.
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Acta Creationis (rkp.).
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Akce „Kamion“ a následná perzekuční akce. „Šiklová a spol.“ (rkp.).
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Anketa k Evropskému kulturnímu fóru v Budapešti 1985 (rkp.).
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond ČSDS Scheinfeld – samizdatové edice (rkp.).
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond H. G. Skilling.
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Ivan Medek.
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Ivana Tigridová.
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Jan Vladislav.
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Jiřina Šiklová.
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Jiří Lederer.
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Jiří Pelikán.
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Josef Jelínek.
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Konference ve Franken.
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Memoáry, vzpomínky, rukopisy.
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Milan Šimečka.
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Nadace Charty 77.
- NÁRODNÍ MUZEUM. Archiv Národního muzea, Soupis fondů uložených v Československém dokumentačním středisku, fond Rozmluvy.
- SKILLING, Harold Gordon. *Československo – můj druhý domov: paměti Kanadana*. Praha: Prostor, 2001. ISBN 80-7260-042-7.
- ŠORMOVÁ, Eva. *Česká divadelní encyklopedie: Bytové divadlo Vlasty Chramostové* [online]. Praha: Institut umění – divadelní ústav, 2000 [cit. 2. 9. 2017]. Dostupné z: http://encyklopedie.idu.cz/index.php/Bytové_divadlo_Vlasty_Chramostové.